

اساساً استفاده از کیفر زندان ریشه در منش و سیره طواعت دارد نه سیره اسلام ناب یا اسلام نزدیک به اسلام ناب.
حضرت آیت اله هاشمی شاهرودی

آیین‌نامه‌ی اجرایی سازمان زندانها در پرتو اندیشه‌های کیفرشناسی نوین

بررسی و تطبیق: ایوب میلیکی
کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی
www.Ayoob_milaki_ir@yahoo.com

مقدمه

مروری بر تاریخچه‌ی وضع و تصویب آیین‌نامه‌های اجرایی سازمان زندانها و اقدامات تامینی کشور، مبین این واقعیت است که تا به امروز آیین‌نامه‌های متعددی از مرحله‌ی تصویب گذشته‌اند. اولین آیین‌نامه اجرایی مشتمل بر ۲۹۶ ماده و ۶۵ تبصره در تاریخ ۶۱/۲/۷ به تصویب شورای عالی قضایی رسید.

در پی آن به تاریخ ۶۷/۱۱/۱۹ آیین‌نامه اجرایی دوم بعد از انقلاب و نخستین آیین‌نامه پس از تشکیل سازمان زندانها حاوی ۲۱ ماده و ۴ تبصره توسط شورای عالی قضایی وضع شد. آیین‌نامه اخیر نیز دیری نپایید که دستخوش تحول و دگرگونی اساسی گردید. اینبار نیز آیین‌نامه‌ای با ده فصل و ۲۴ بخش مشتمل بر ۱۸۰ ماده و ۴۴ تبصره در تاریخ ۶۸/۳/۲۹ مورد تصویب ریاست دیوان عالی کشور قرار گرفت.

پنج سال بعد، به تاریخ ۷۲/۱/۱۵ آیین‌نامه اجرایی چهارم سازمان زندانها نیز منضم ۲۵۴ ماده و ۹۶ تبصره به وسیله‌ی ریاست وقت قوه‌ی قضاییه تصویب شد. این آیین‌نامه نیز ۸ سال بیشتر دوام نیاورد و آیین‌نامه‌ی پنجم شامل ۲۳۲ ماده و ۸۴ تبصره به دستور رئیس قوه‌ی قضاییه به تاریخ ۸۰/۴/۲۶ تصویب و اجرا گردید. سرانجام بعد از گذشت ۴ سال از زمان تصویب و اصلاح آخرین آیین‌نامه‌ی سازمان زندانها، آیین‌نامه‌ی اجرایی جدید در اجرا ی ماده‌ی ۹ قانون تبدیل شورای سرپرستی زندانها و اقدامات تامینی و تربیتی کشور مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۶ با قالب و محتوایی به نسبه تازه مشتمل بر ۲۴۷ ماده و ۱۰۸ تبصره به تاریخ ۱۳۸۴/۹/۲۰ مورد تصویب و تأیید رئیس قوه‌ی قضاییه قرار گرفت و با اعلام نسخ صریح آیین‌نامه‌ی سابق (مصوب ۱۳۸۰/۴/۲۶) و سایر آیین‌نامه‌های معارض، قدم در وادی اجرا گذاشت.

به زعم نگارنده، بررسی و مقایسه این دو آیین‌نامه مبین تمایل وافر واضعان مصوبه‌ی جدید به اجرای اصلاحات و در نتیجه بروز تفاوت‌های شکلی و محتوایی در مصوبه‌ی سابق و لاحق می‌باشد که سعی بر آنست در پی به ذکر پاره‌ای از آنها پرداخته شود و در نهایت با یک جمع‌بندی کلی نقاط ضعف و قوت هر دو آیین‌نامه به انضمام پیشنهادهای چندی مورد اشعار و ارزیابی قرار گیرد.

الف: جهات اشتراک و افتراق آیین نامه‌ی لاحق با سابق

۱- نخستین وجه افتراق شکلی مشهود در دو آیین نامه، تفاوت از حیث تعداد مواد می باشد. مصوبه جدید مشتمل بر ۲۴۷ ماده و ۱۰۸ تبصره است که در مقایسه با آیین نامه قدیم با ۲۳۲ ماده و ۸۴ تبصره افزایش قابل توجهی معادل ۱۵ ماده و ۲۴ تبصره را نشان می دهد.

۲- از لحاظ نمای کلی و فهرست عناوین بخش ها و فصل ها تفاوت محسوسی ملاحظه نمی شود و فقط برخی تغییرهای جزئی در تعبیرها و واژه ها به کار رفته است. بعنوان مثال، عنوان بخش نخست آیین نامه جدید از «کلیات» به «امور کلی» و فصل نخست آن از «تعاریف» به «تعریفها و واژه شناسی» و فصل دوم از وظایف سازمان و مسئولان زندان، بازداشتگاه و سایر مراکز وابسته به سازمان به وظایف سازمان و مسئولان اداره کننده و ناظر زندان، بازداشتگاهها، مراکز حرفه آموزی و اشتغال و سایر به مراکز وابسته به سازمان تغییر کرده است.

در بخش دوم ملاحظه می شود که این بخش از ۶ فصل به ۵ فصل تعدیل یافته و محتویات فصل پنجم آیین نامه سابق تحت عنوان «روابط عمومی» ضمن حذف این عنوان در آیین نامه جدید، ذیل محتویات فصل چهارم یعنی در قالب (برنامه های بازپرورانه) مطرح شده است. صرف نظر از تفاوتی که در بالا اشاره شد، عنوان فصل دوم از عنوان «امور داخلی، برنامه های روزانه، تغذیه و بهداشت» به «امور داخلی، برنامه ریزی روزانه، تغذیه و بهداشت» و عنوان فصل چهارم از فعالیت های آموزشی، فرهنگی و تربیتی به برنامه های باز پرورانه و فصل پنجم از تخلفات و تنبیهات داخل زندان به تخلفها و تنبیه های درون مراکز حرفه آموزی و اشتغال و زندانها تغییر شکل داده است.

در عنوان بخش سوم آیین نامه نیز به همراه فصل های آن، اصلاحات چندی دیده می شود. عنوان این بخش در قانون جدید از رابطه زندانی با خارج از زندان به رابطه محکوم با خارج از مراکز حرفه آموزی و اشتغال یا زندان تغییر نام پیدا کرده است و در فصل های مربوط نیز فقط از لحاظ نگارشی پاره ای اصلاحات صورت گرفته است. برای مثال فصل دوم از عنوان (ارسال مراسلات پستی) به (ارسال مراسله های پستی) و فصل چهارم از عنوان (انتقال، اعزام و بدرقه زندانی) به (انتقال، اعزام و بدرقه محکوم) مبدل شده است. عنوان بخش چهارم آیین نامه سابق نیز تحت عبارت (آماده سازی برای خروج از زندان) در آیین نامه جدید به (آماده سازی برای خروج از زندان، مراکز حرفه آموزی و اشتغال) تغییر یافته است و در فصل دوم این بخش نیز به جای عبارت (نحوه آزادی زندانیان)، از عنوان (نحوه آزادی محکومان) استفاده شده است.

۳- از جمله تغییرهای جالب توجه، تغییری است که در ماده ۳ آیین نامه ی اجرایی صورت پذیرفته است. مطابق ماده ۳ آیین نامه

قبل، از هدف های عمده زندان اصلاح و تربیت و تحمل کیفر می باشد که در آیین نامه جدید از سیاق عبارات چنان مستفاد می شود که تحمل کیفر نه به عنوان هدف غایی اجرای مجازات است بلکه وسیله و ابزاری برای تحصیل هدف های نهایی یعنی حرفه آموزی، بازپروری و بازسازگاری محکومان زندانی محسوب می گردد.

۴- در بحث بازداشت متهمان بر اساس تبصره ۱ و ۲ ماده ۴ آیین نامه ی اجرایی جدید، ضرورت نگهداری متهمان بازداشتی در یک محل جداگانه طبقه بندی شده با ذکر صریح ممنوعیت اختلاط و هم نشینی متهمان با محکومان، مورد اشاره و حکم قرار گرفته است. حال آنکه در تبصره ۱ سابق، چنین صراحت و ممنوعیتی به روشنی دیده نمی شد. به علاوه، مطابق تبصره ۲ ماده فوق، با اجرای طرح سامان دهی منطقه ای زندان های کشور، می شود محکومان به حبس های کوتاه مدت تا ۶ ماه را در بازداشتگاه نگهداری کرد؛ حال آنکه در تبصره سابق مدت زمان حبس مورد نظر مسکوت مانده و فقط به عبارت حبس های کوتاه مدت اکتفا شده بود که اقدام اخیر مقنن در نوع خود قابل تأمل می نماید.

۵- تغییر قابل توجه دیگری که در آیین نامه سابق موضوعیت نداشته است، الحاق یک تبصره به ماده ۵ آیین نامه جدید در بیان اقسام زندان و تعبیر اصطلاح عام و کلی موسسه به مفاهیم زندان، مراکز حرفه آموزی و اشتغال و سایر موسسه های تخصصی یا مراکزی است که در این آیین نامه، نام آنها ذکر شده است.

۶- نکته دیگر در خصوص حذف ماده ۷ سابق و جایگزینی تعریف مراکز حرفه آموزی و اشتغال به جای زندان نیمه باز و الحاق یک تبصره اضافی به این ماده می باشد. ماده ۷ سابق به تعریف زندان نیمه باز پرداخته بود، لکن ماده ۷ که اینک تصویب شده است با حذف عبارت (زندان نیمه باز)، اصطلاح مراکز (حرفه آموزی و اشتغال) را مورد تبیین قرار داده است و در اقدامی بدیع و جدید و نوآورانه به سازمان زندانها اجازه داده است که برنامه های حرفه آموزی، آموزش و اصلاح را در مورد متهمان نیز به اجرا بگذارد. البته فلسفه این تشریح به روشنی مشخص نشده است و معلوم نیست که آیا نوع نگاه و طرز تلقی نسبت به متهمی که هنوز مجرمیت او به اثبات نرسیده است یک نگاه مجرمانه است یا یک نگاه حمایتی - مراقبتی. در هر دو حال به نظر می رسد اجرای چنین برنامه هایی برای متهمان - و نه محکومان - به دلیل فقدان احراز مجرمیت آنها با فرض مطلوبیت و جرماً نبودن، چندان ثمر بخش نباشد، زیرا تا زمانی که اتهام به اثبات نرسیده به روشنی نمی توان اجرای یک برنامه خاص اصلاحی - تربیتی یا آموزشی را در مورد فردی که ابعاد شخصیتی او احراز نشده است واجد اثر گذاری مثبت تلقی کرد.

۷- ماده ۸ آیین نامه جدید جایگزین مواد ۸، ۹ و ۱۰ آیین نامه سابق شده است. در مواد سابق، زندانیان معینی با وصف نوع جرم و میزان مجازات مقرر در حکم حسب مورد در زندان های باز یا

نیمه باز نگهداری می شدند. اما ماده ۸ آیین نامه لاحق کلیه محکومان را با احراز یکسری شرایط و تشکیل پرونده شخصیت برای آنان مستحق نگهداری در زندان‌های بسته یا مراکز حرفه‌آموزی و اشتغال دانسته است که مورد اخیر سابقه‌ای ندارد و اقدامی نوآورانه و جدید به حساب می‌آید. در واقع قانونگذار جدید صرف نوع جرم ارتكابی یا میزان مجازات را کافی ندانسته است و ضرورت بررسی ابعاد مختلف شخصیتی و سابقه‌ی فردی و اجتماعی بزهکار را برای استفاده از اهرم‌های فوق لازم دانسته است.

۸- ماده ۹، جایگزین ماده ۱۱ و تبصره ۱ ماده ۱۳ قانون سابق شده است. در این ماده، روسای مراکز حرفه‌آموزی و اشتغال موظف شده‌اند مراقبت و نظارت دقیقی بر اخلاق و رفتار و نظم و تربیت و کار محکومان داشته باشند و از طرفی در تبصره آن، کارکنان مراکز مزبور مکلف شده‌اند امور فوق را برابر مقررات رعایت کنند و تخلف‌های محکومان را به اطلاع رییس موسسه مربوط برسانند و در این صورت رییس مرکز ظرف مدت ۲۴ ساعت مراتب را به منظور اتخاذ تصمیم به شورای انضباطی منعکس خواهد کرد. در آیین نامه قبلی به جای اشخاص فوق، روسای زندان‌های باز و نیمه باز و ماموران زندان مکلف به اقدام به این قبیل امور شده بودند که در آیین‌نامه لاحق روسا و کارکنان مراکز حرفه‌آموزی و اشتغال جایگزین آنان شده‌اند.

۹- ماده ۱۰ آیین نامه اخیر جایگزین ماده ۱۲ سابق شده است. در ماده ۱۲ سابق آمده بود که روسای زندانهای باز و نیمه باز و موسسات محل کار زندانیان موظفند پس از ورود زندانیان، آنان را با برنامه‌های خاص زندان و موسسات آشنا سازند. حال آنکه در ماده ۱۰ آیین نامه لاحق آمده است که روسای مراکز حرفه‌آموزی و اشتغال پس از ورود محکومان، آنان را با برنامه‌ریزی آموزشی و حرفه‌آموزی موسسات آشنا نمایند.

۱۰- ماده ۱۱ قانون جدید و تبصره آن، جایگزین ماده ۱۳ و تبصره ۲ آن در آیین نامه سابق شده است. در این ماده نیز بحث تخلفات و ممنوعیت خروج محبوسین از مراکز و محل کار مطرح شده و ضمانت اجرای آن نیز بازگشت اجباری به زندانهای بسته می‌باشد. مضاف بر اینکه به جای عبارت زندان و زندانیان یا ماموران زندانی، از عبارت محکومان و روسای مراکز حرفه‌آموزی و اشتغال صحبت به میان آمده است. نکته مهم اینکه، با وجود تبصره ماده ۱۱ به نظر می‌رسد نیازی به تبصره ماده ۸ نبوده و حذف آن هیچ خللی ایجاد نخواهد کرد.

۱۱- ماده ۱۲ جایگزین ماده ۱۴ سابق شده و به جای عبارت مجتمع حرفه‌آموزی و کاردرمانی از موسسه کاردرمانی استفاده شده است که متضمن مفاهیمی مانند زندان و سایر مراکز می‌باشد.

۱۲- ماده ۱۳ جایگزین ماده ۱۵ آیین نامه قدیم شده است و به جای اصطلاح زندان از موسسه استفاده شده و تبصره‌های ۱ و ۲ آن نیز بدون تغییر چندان محتوایی، صرفاً از لحاظ شکلی جا به جا شده‌اند.

۱۳- نکته مهم دیگر در خصوص افزایش حیطه اختیارات وظایف سازمان زندانها و اقدامات تامینی طبق آیین نامه جدید می‌باشد. بندهای الف، ب، ج، ز، ح، ی و ک آیین نامه سابق تغییرات محسوسی محتوایی پیدا کرده است. فرضاً به موجب بند الف ماده ۲۰ آیین نامه سابق اجرای مجازات حبس طبق مقررات مربوطه جزو وظایف سازمان بوده و سازمان در خصوص اجرای سایر مجازات‌ها صراحتاً تکلیفی نداشت. حال آنکه به موجب بند الف آیین نامه جدید، نگهداری متهمان تحت قرار و محکومان به حبس از زمره وظایف سازمان می‌باشد. مضافاً اینکه ایجاد و کنترل مراکز حرفه‌آموزی و اشتغال، انجام پژوهشهای نوین کیفرشناسانه، تصدی امور بازپروری (به جای امور فرهنگی و تربیتی) و نظایر آن بر دامنه شمول وظایف سازمان افزوده است.

اصلاح و بازنگری در آیین‌نامه‌های اجرائی با هدف تطبیق و هماهنگ‌سازی با سیاست‌های جنایی نوین مشروط به داشتن ضمانت اجرایی امری مطلوب و مستحسن است

۱۴- تغییر ماده ۲۱ سابق بر اساس ماده ۱۹ جایگزین و تغییر عبارت «انجام تحقیقات و مطالعات علمی» به «تحقیقات و مطالعات علمی کیفرشناسانه» که در نوع خود جالب و قابل امعان نظر می‌باشد. همچنین موضوع الحاق دو تبصره به ماده ۱۹ اخیرالتصویب با این مضمون که کلیه پژوهش‌های سازمان باید همساز با مبانی نوین کیفر شناسی بوده و نتیجه آن برای سازمان و بهینه سازی اداره امور کاربرد عملی داشته باشد (تبصره ۱) مضافاً اینکه، ارائه تعریف کیفرشناسی نوین مبنی بر مطالعه، تحقیق، ارزیابی و بررسی روش‌های علمی اجرایی که به فایده مندی فردی و اجتماعی شیوه‌های اجرایی کیفرها می‌پردازد، موضوعی بدیع و قابل توجه است.

۱۵- ماده ۲۰ آیین نامه جدید که در آیین نامه سابق موضوعیت نداشته و آن تبیین استانداردهای مورد نیاز می‌باشد.

۱۶- مواد ۲۶ و ۲۷ آیین نامه جدید در آیین نامه قبلی سابقه نداشته است.

۱۷- ماده ۳۴ و ۳۵ آیین نامه جدید نیز سابقه ندارند. مطابق این مواد در هر زندان یا هر یک از مراکز حرفه‌آموزی و اشتغال، به تعداد کافی پست سازمانی جهت انجام امور مربوط در نظر گرفته خواهد

شد. از طرفی مطابق ماده ۳۵ مسئولان پست‌های مصوب با توجه به امکانات و نیروی انسانی بر اساس تخصص‌های مربوط به پست مورد تصدی منصوب خواهند شد. جالبتر اینکه رییس سازمان به منظور پیاده شدن راهبرد توسعه قضایی، اصل تخصص‌گرایی را در انتصاب‌ها ملاک قرار خواهد داد. (تبصره ۱ ماده ۳۵) و مطابق تبصره ۲ همین ماده کلیه مسئولان بازرسی سازمان خواه در ستاد و خواه در استانها باید از میان حقوق‌دانان مسلط به حقوق زندانیان انتخاب شوند و سرانجام بر اساس تبصره ۳ ماده ۳۵ به (منظور فراهم شدن زمینه‌های نهادینه سازی سیاست‌های نوین کیفر و فایده‌مند سازی شیوه‌های اجرای کیفر سلب آزادی ترجیحاً روسای مراکز آموزشی و پژوهشی سازمان و مسئولین واحدهای آموزشی و پژوهشی این مراکز از میان متخصصان کیفرشناسی انتخاب خواهند شد. هیچ یک

از این موضوعات در آیین‌نامه اجرایی پیشین سابقه و موضوعیت نداشته است.

۱۸- الحاق یک تبصره به ماده ۳۸ آیین‌نامه جدید امری بدیع و تازه می‌نماید. مطابق این تبصره، مدیران کل استان‌ها موظف شده‌اند هر سال بودجه‌ای را ترجیحاً با جلب کمکهای مردمی و سایر موسسات خیریه به منظور زندان زدایی و به صورت تنخواه در اختیار واحدهای مددکاری هر ندامتگاه قرار دهند، واحدهای مددکاری، ضمن تلاش برای جلب رضایت شاکی، بدهی‌های مالی تا سقف دویلمیلیون ریال را از بودجه در اختیار پرداخت نموده، تا بدینوسیله موجبات رضایت شاکیان و آزادی محکومان مالی با بهره‌مندی آنان از آزادی مشروط را فراهم کنند.

۱۹- ماده ۳۹ آیین‌اجرایی اخیر نیز جدید می‌باشد. مطابق ماده ۳۹ از تاریخ تصویب این آیین‌نامه، واحدهای فرهنگی تربیتی زندان‌ها و مراکز حرفه‌آموزی و اشتغال به (بازپروری) تغییر نام می‌یابند.

ماده ۳۵ به شرح کاملی از مسئولیت واحدهای بازپروری در راستای سیاست‌های زندان زدایی و بازسازی‌گری پرداخته است. تاسیس (معاونت بازپروری سازمان) نیز جدید و قابل توجه است.

۲۰- الحاق دو تبصره به ماده ۴۲ اخیرالتصویب (جایگزین ماده ۴۰ قبلی) سابقه نداشته است.

۲۱- مواد ۴۴ و ۴۵ و ۴۶ آیین‌نامه جدید در نوع خود بحث‌انگیز و جالب می‌باشد. تاسیس دفتری به نام «دفتر حمایت از حقوق شهروندی زندانیان» با اهدافی بسیار مترقی و پیشرفته امری بسیار تحسین‌برانگیز است. (ماده ۴۴)، مضاف براینکه، گسترش و افزایش اختیارات و تکالیف قاضی ناظر زندان به موجب ماده ۴۵

۴۶ از نکات جدیدی است که در مواد ۴۵ و ۴۶ آیین‌نامه اجرایی مورد تصویب و تأکید قرار گرفته است.

۲۲- حذف ماده ۴۲ سابق.

۲۳- جایگزینی مواد ۶۵ و ۶۶ و ۶۷ به جای مواد ۶۱ و ۶۲ و ۶۳ آیین‌نامه سابق، مواد اخیر پیرامون شرح وظایف و تکالیف شورای طبقه‌بندی وضع شده است. نکته جالب، تصدی ریاست شورا توسط قاضی ناظر زندان و دبیری شورا بوسیله رییس زندان یا مرکز مربوط می‌باشد.

۲۴- جایگزینی عبارت (قاضی ناظر زندان) در مورد کشف‌اشیا ممنوعه به جای مرجع قضایی مربوطه مطابق ماده ۸۸ قانون اخیرالتصویب به جای ماده ۸۵ سابق.

۲۵- در بحث اشتغال به کار نیز مواد ۱۲۲ و ۱۲۷ و تبصره‌های

مربوط به آن تازگی دارد و در خصوص جذب اعتبار به منظور تامین هزینه‌های مراکز حرفه‌آموزی و اشتغال وضع شده است (ماده ۱۲۲) مطابق ماده ۱۲۷ محکومان و متهمان می‌توانند با موافقت رییس زندان در ساعات‌های بیکاری و فراغت در آسایشگاه خود به کارهای دستی اشتغال داشته باشند و زندان و انجمن حمایت زندانیان مکلف شده‌اند امکانات و تسهیلات لازم را در اختیار آنها قرار دهند.

۲۶- در بحث مرخصی زندانیان نیز با اصلاحات و مواد جدیدی روبرو هستیم. مواد ۱۲۵ و ۱۲۶ و ۲۲۰ و ۲۲۱ و ۲۲۲ و ۲۲۳ و ۲۲۸ و ۲۲۹ در همین راستا تصویب و مورد اصلاح

قرار گرفته‌اند. به طور کلی در مصوبه اخیر شرایطی بیش‌بینی شده که بر مبنای آن متهمان و محکومان قادر می‌باشند با حصول یکسری شرایط به سهولت از امکانات مرخصی بهره‌مند شوند.

۲۷- مواد ۲۴ و ۲۷ نیز اشارات چندی در خصوص وظایف رییس زندان نموده است.

۲۸- در خصوص تکالیف شوراهای انضباطی نیز اصلاحات و تغییرات چندی در ماده‌ی ۱۷۵ و تبصره‌های مربوط به آن صورت پذیرفته که جالب می‌باشد.

۲۹- ماده ۹۰ آیین‌نامه جدید نیز به بحث پوشش زندانیان اختصاص یافته و از این به بعد مقرر گشته است که پوشیدن لباس‌ویژه محکوم برای محکومان الزامی نیست مگر به تشخیص سازمان زندان‌ها.

۳۰- ماده ۱۳۴ آیین‌نامه جدید نیز به بحث ممنوعیت استفاده از محکومان در امور نگهداری و انتظامی و اداری اختصاص یافته است.

تشکیل دفتر حمایت از حقوق شهروندی با هدف تکریم و رعایت حرمت و کرامت انسانی زندانیان، از نکات بدیع و قابل توجه آیین‌نامه اجرایی جدید می‌باشد

۲۱- تشکیل معاونت بازپروری نیز آن گونه که گذشت مطابق مواد ۳۹ و ۱۵۸ اقدامی جدید و بدیع می‌باشد.

۳۲- ترکیب‌ها و وظایف شورای طبقه بندی نیز که در مواد ۱۲۴، ۲۳۳، ۶۸، ۶۷، ۶۶، ۶۵ و ماده ۸ آیین‌نامه اجرایی اخیر آمده است، اقدامی تازه محسوب می‌شود.

جمع بندی و ارزیابی

از مقایسه و تصویب مفاد آیین‌نامه اجرایی سابق و لاحق سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور نتایج چندی تحصیل می‌گردد:

بی‌تردید، نوع نگاه و نگرش قانونگذار جدید به مقوله زندان و زندانی، تحت تاثیر آموزه‌ها و سیاست‌های کلان قضایی و در پرتو تدابیر و برنامه‌های نوین کیفر شناسانه، امری بدیع و قابل تحسین می‌نماید. سیاست کیفری منعکس در آیین‌نامه لاحق نه به عنوان یک سیاست ارعایی، و کیفرمحور و یا سرکوبگر صرف، بلکه گامی مهم در راستای تعدیل مجازات زندان، حفظ حرمت کرامت انسانی و توجه به حقوق و آزادی‌های فردی زندانیان محسوب می‌شود. اشاره و تاکید بر موضوع‌ها و مفهوم‌هایی مانند حقوق شهروندی

زندانیان، تشکیل معاونت باز پروری، ایجاد مراکز حرفه آموزی، و اشتغال، بازنگری در پاره‌ای سیاست‌ها از قبیل نوع پوشش و نحوه اعطای مرخصی به محبوسان، افزایش اختیارات شورای طبقه بندی و ضرورت حضور و مداخله مقامی به نام (قاضی ناظر زندان) که در آیین‌نامه‌های پیشین سابقه نداشته، به شرط آنکه بسترها و زمینه‌های اجرایی آن به نحو مطلوبی فراهم آید، نمایانگر ظهور یک آیین‌نامه جدید و مترقی با رویکردهای کاملاً علمی و کاربردی می‌باشد.

آنچه بدیهی می‌نماید اینکه اصلاح و بازنگری در آیین‌نامه‌ها و مصوبات گذشته با هدف تطبیق و هماهنگ سازی با سیاست جنایی حاکم بر نظام عدالت کیفری امری شایسته و قابل ملاحظه می‌باشد، با این حال زمانی می‌توان به آینده چنین آیین‌نامه‌هایی خوشبین و امیدوار ماند، که ضمانت اجرایی و ساز و کارهای لازم برای تحقق اهداف و آرمانهای مستتر و مضبوط در آن به روشنی و شفافیت هرچه تمامتر با نظارت مستقیم ناظران امر مهیا گردد. امید که این بسترها هر چه سریعتر فراهم آید. در مباحث آتی، سعی نگارنده بر آن خواهد بود، بخش‌های مختلف آیین‌نامه جدید را مورد نقد و بررسی قرار دهد.

